

Het Jaar Verslagen doet niet aan 'naming and shaming'

Ruud Vergoossen, hoogleraar externe verslaggeving aan Nyenrode Business Universiteit en de Universiteit Maastricht, neemt na vijftienvintig jaar afscheid als redactievoorzitter van Het Jaar Verslagen, het jaarlijkse jaarverslagenonderzoek van de NBA. "Ik zal de discussies missen."

Peter Steeman

Ook de presentatie van de vijftienvintigste editie van Het Jaar Verslagen, op 15 december jl., was noodgedwongen online, net als zoveel andere evenementen dit jaar. Ruud Vergoossen reikte het eerste exemplaar 'virtueel' uit aan AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom. Vergoossen blikt terug op de reeks.

Hoe kwam het jaarlijkse onderzoek op je pad?

"Ik was in maart 1996 net begonnen bij het NIVRA. We hadden het idee periodiek jaarverslagen te onderzoeken. Dat werd al gedaan, maar niet regelmatig. Er was ook een jaarlijks onderzoek van de Erasmusuniversiteit. Die twee initiatieven hebben we gecombineerd en nieuw leven ingeblazen. De focus lag in de beginjaren vooral op de interpretatie en toepassing van IFRS. Die was toen nog niet verplicht. Later zijn we ons breder gaan oriënteren. We kijken nu ook naar buitenlandse beursfondsen, bedrijven die niet zijn onderworpen aan IFRS, organisaties zonder winstoogmerk en bijzondere bedrijfstakken. Het doel van *Het Jaar Verslagen* is nog steeds hetzelfde: verslag doen van de kwaliteit van de jaarverslaggeving. Hoe kan je de regels het beste toepassen? We zoeken met opzet *best en good practices* en geen *bad practices*. We doen niet aan *naming and shaming*. Als je zegt dat een bedrijf het verkeerd doet, vel je impliciet ook een oordeel over de accountant die de jaarrekening controleert. Dat vergt een veel diepgravender onderzoek, waarbij ook die collega-accountant gehoord moet worden. Anders ga je in tegen de beroepsregels."

'We zoeken met opzet *best en good practices* en geen *bad practices*.'

Jaarverslagen worden steeds dikker en complexer. Gaat dat niet ten koste van hun relevantie als informatiebron?

"Ze zijn inderdaad complex. De bestuursvoorzitter van Unilever zei twintig jaar geleden al dat hij zijn eigen jaarrekening nog maar half begreep. Zolang je maar een goede cfo hebt, denk ik dan. Je kan natuurlijk een publieksvriendelijker jaarverslag maken, maar de wereld is nu eenmaal complex. Toen ik eind jaren tachtig voor mijn promotieonderzoek jaarverslagen opvroeg waren dat compacte boekjes. De bestuurdersbeloning was bijvoorbeeld een kleine alinea in het jaarverslag van een beursfonds. Vandaag de dag zijn remuneratierapporten een boekwerk op zich. Van iedere bestuurder wordt precies uit de doeken gedaan wat zijn beloning is. De verslaggeving wordt niet alleen steeds dieper, maar ook steeds breder. Er is meer aandacht voor niet-financiële verslaggeving zoals milieu en integriteit. Het is de kunst de relevante zaken uit een jaarverslag te halen en die te combineren met andere informatiebronnen, zoals kwartaal- en persberichten. In dat proces zijn analisten en journalisten belangrijke intermediairs. Het is denk ik onmogelijk om de resultaten van een multinational op een eenvoudige manier samen te voegen in een geconsolideerde jaarrekening. Het gaat er om dat de informatie - hoe complex ook - beschikbaar is. Voor een goede analyse van een onderneming heb je nog steeds een jaarverslag nodig. Het is een verantwoordingsdocument van het gevoerde beleid en de resultaten. Gecontroleerd door de accountant. Hoe meer informatie publiekelijk beschikbaar is, hoe efficiënter de financiële markt."

Welke regelgeving heeft de kwaliteit van jaarverslagen verbeterd?

"IFRS was een belangrijke stap. Die zorgde er in ieder geval binnen Europa voor dat beursfondsen beter met elkaar vergelijkbaar zijn. Dat *level playing field* is ook een voorwaarde als je naar een interne markt streeft. Een absolute harmonisatie is een utopie. Je kan niet verwachten dat regels overal op precies dezelfde manier worden toegepast. Culturele verschillen spelen een rol. Volgens IFRS mag je van een langlopend project al voor het is afgerond een percentage van de winst nemen, zolang je het resultaat betrouwbaar kan vaststellen. Maar wat is betrouwbaar genoeg? Nederlanders of Britten vinden dat eerder het geval dan bijvoorbeeld Duitsers. Die zijn veel voorzichtiger. Hun financiële verslaggeving is van oudsher voor een groot deel gekoppeld aan fiscale wetgeving. Dan hoef je de winst pas te nemen als je die daadwerkelijk hebt gerealiseerd."

'Voor een goede analyse van een onderneming heb je nog steeds een jaarverslag nodig.'

Wat valt op als je die 25 jaar overziet?

"Dat bepaalde thema's een lange adem hebben. Ik schreef in 1989 mijn eerste artikel over leaseclassificatie. Wanneer moet je een leaseovereenkomst in de jaarrekening opnemen? Financiële leasecontracten, die je kan zien als het kopen van een actief met geleend geld, werden in de jaarrekening opgenomen. Operationele leasecontracten, in feite huurovereenkomsten, bleven erbuiten. Dat zorgde er bijvoorbeeld voor dat vliegtuigmaatschappijen geen vliegtuigen op hun balans hadden staan. Dat is prettig voor de solvabiliteitsratio, maar het geeft natuurlijk geen goed inzicht. Het heeft dertig jaar geduurd voordat de IASB het verplicht stelde dat alle leasecontracten op de balans moeten komen. In een kwart eeuw is waardering tegen reële waarde of *fair value* ook veel belangrijker geworden, maar die is niet altijd even makkelijk te bepalen. Van een aandeel dat beursgenoteerd is kan je de reële waarde makkelijk bepalen, maar zonder marktnotering wordt het ineens een stuk complexer. Wat brengt een actief in de toekomst op? Daarvoor moet je een inschatting maken van de toekomstige kasstromen die het genereert. Die moet je contant maken tegen een disconteringsvoet die ook weer een schatting is. Er zitten zoveel schattingselementen in het opstellen van een jaarrekening, dat de winst onder de streep eigenlijk ook maar een schatting is. Het is allemaal niet zo makkelijk."

'Er zitten zoveel schattingselementen in het opstellen van een jaarrekening, dat de winst onder de streep eigenlijk ook maar een schatting is.'

Is er ook sprake van een pendule-effect? Discussies die na verloop van tijd opnieuw de kop opsteken?

"Ja, bijvoorbeeld over goodwill die je betaalt bij een overname. Die werd vroeger door de overnemende partij op de balans opgenomen en afgeschreven. Toen kwam IFRS die bepaalt dat je goodwill in de balans moet opnemen zonder systematische afschrijving, maar je moet wel ieder jaar de waarde ervan bepalen. Nu zie je dat er stemmen opgaan om de goodwill weer periodiek af te schrijven. Die discussie wordt aangejaagd door de brexit. Frankrijk en Duitsland zijn van oudsher veel conservatiever op het gebied van verslaggeving dan Nederland en het Verenigd Koninkrijk. De uittreding van Groot-Brittannië kan trouwens een breder effect hebben. Waarom zouden we nog IFRS hanteren in de EU? Die regelgeving wordt voorbereid door de IASB, een orgaan dat is gevestigd in Londen. Die stad ligt niet eens meer in de EU."

Het Jaar 2019 Verslagen

De vijftiendertigste editie van *Het Jaar Verslagen* is verschenen op 15 december 2020. De uitgave bevat acht artikelen over elementen van de verslaggeving van ondernemingen. Ruud Vergoossen geeft als voorzitter van de redactie na deze editie het stokje over aan Arjan Brouwer, partner bij PwC en hoogleraar externe verslaggeving aan de VU.

De uitgave [Het Jaar 2019 Verslagen](#) is (evenals eerdere edities) digitaal beschikbaar via de website van het MAB.

Wat zal je missen?

"De discussies. Het is leuk om met elkaar over verslaggeving te praten. Als redactieraad stellen we de onderzoeksvragen vast waarbij we auteurs zoeken. We geven ze in het uitwerken veel vrijheid. Wel combineren we voor ieder artikel altijd auteurs met een verschillende achtergrond. Een auteur die aan de universiteit is verbonden en een ander aan een accountantskantoor. Zo leer je van elkaars inzichten. Wat ik niet zal missen zijn de deadlines. Om in december te publiceren moeten de conceptartikelen in augustus en september klaar zijn. Elke zomer moet je auteurs achter de broek zitten die in hun vakantie wel iets anders willen doen."

Deel dit artikel

f in

Peter Steeman is tekstschrijver en eigenaar van bureau Tweetekst.

GERELATEERD

MAGAZINE | 04 maart 2021

Het Jaar Verslagen doet niet aan naming and shaming

Ruud Vergoossen, hoogleraar externe verslaggeving aan Nyenrode Business Universiteit en de Universiteit Maastricht, nam na vijftig jaar afscheid als redactievoorzitter... →

NIEUWS | 16 december 2020

Jaarverslagen Europese banken geven te weinig inzicht in duurzaamheid van investeringen

De jaarverslagen van grote Europese systeembanken geven onvoldoende inzicht in de mate van duurzaamheid van investeringen en financieringen. Dat blijkt uit de vijftigste... →

NIEUWS | 02 november 2020

Shell winnaar Sijthoff-prijs

Shell heeft de FD Henri Sijthoff-prijs gewonnen in de categorie AEX-bedrijven. Winnaar bij de overige beursfondsen is horecagroothandel Sligro, bij de niet-beursgenoteerde... →

NIEUWS | 13 december 2019

Het Jaar Verslagen: impact fraude zelden benoemd

Bij slechts zeven van 75 onderzochte Nederlandse beursfondsen besteedt de raad van commissarissen (rvc) in haar verslag aandacht aan risico's als fraude, corruptie... →

NIEUWS | 03 december 2019

KPMG: 'Beursfondsen bescheiden over vorderingen diversiteitsbeleid'

Nederlandse beursgenoteerde bedrijven rapporteren in hun jaarverslag bescheiden over de vorderingen die zij maken bij het realiseren van hun diversiteitsbeleid.... →